

Kirkeministeriet  
Frederiksholms Kanal 21  
1220 København K  
Danmark

E-mail: [km@km.dk](mailto:km@km.dk)

WILDERS PLADS 8K  
1403 KØBENHAVN K  
TELEFON 3269 8888  
DIREKTE 3269 8845

EVA@HUMANRIGHTS.DK  
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 17/00776-3

## HØRING OVER BETÆNKNING OM EN SAMLET LOVREGULERING OM ANDRE TROSSAMFUND END FOLKEKIRKEN

5. MAJ 2017

Institut for Menneskerettigheder har den 27. marts 2017 modtaget en høring over betænkning om en samlet lovregulering om andre trossamfund end folkekirken (Betænkning 1564/2017). I betænkningen har udvalget udarbejdet et forslag til samlet lovregulering af forholdene for trossamfundene uden for folkekirken.

Instituttet henviser til sit hørings svar af 30. september 2016 om midtvejshøring over udvalgets oplæg til trossamfundslov.<sup>1</sup>

Herudover har instituttet en række bemærkninger til betænkningen.

### GENERELLE BEMÆRKNINGER

Med betænkningen er der lagt op til en sammenhængende regulering af trossamfund uden for folkekirken, der udmønter grundlovens § 69. Gennemførelsen af en sammenhængende regulering af trossamfund uden for folkekirken er efter instituttets opfattelse et positivt skridt mod fortsat at fremme trossamfundenes velfungerende virke i det danske samfund.

Instituttet ville have fundet det hensigtsmæssigt, at man havde taget stilling til, om lovreguleringen skulle omfatte ikke-religiøse livssynssamfund i lyset af internationale menneskerettigheder,<sup>2</sup> og som

---

<sup>1</sup> Instituttets hørings svar er tilgængeligt her:

[https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/09\\_september\\_16/midtvejshoering\\_af\\_oplaeg\\_til\\_trossamfundslov.pdf](https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/09_september_16/midtvejshoering_af_oplaeg_til_trossamfundslov.pdf)

<sup>2</sup> Se Heiner Bielefeldt, Report of the Special Rapporteur on freedom of religion and belief on his mission to Denmark, March 2016: "Both the European Court of Human Rights and the UN Human Rights Committee in charge of monitoring the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) have developed a jurisdiction that understands freedom of religion or belief more broadly. According to the Human Rights

for eksempel i Norge, hvor livssynssamfund i vidt omfang har de samme rettigheder og pligter som trossamfund.

Ved etableringen af en samlet lovregulering af trossamfund uden for folkekirken, er det desuden af væsentlig betydning, at der tages hensyn til beskyttelsen af den enkeltes menneskerettigheder, herunder religionsfriheden.<sup>3</sup>

Af samme grund efterlyser instituttet, at udkastet til lovforslag i de enkelte bestemmelser *systematisk inddrager* menneskerettighederne som udmøntet i blandt andet grundloven, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder og Danmarks øvrige internationale forpligtelser.

For eksempel har menneskerettighederne betydning for, hvilke betingelser der kan stilles for opnåelse af anerkendelse som trossamfund (udkastets kapitel 3) og om man kan stille krav til indholdet af det religiøse vielsesritual (udkastets § 16, stk. 5).

Disse forhold er behandlet nærmere nedenfor.

Herudover kan instituttet eksempelvis henvise til udkastets § 3, som ifølge udvalget er en lovfæstelse af gældende praksis om religionsfriheden.

Bestemmelsen er alene udformet i lyset af grundlovens § 67 men ikke EMRK artikel 9 stk. 1, og bestemmelsen henviser derfor hverken til gudstjeneste eller andagt som en del af religionsfriheden.

Herudover er der i bestemmelsen indført en begrænsning, hvorefter religionsfriheden ikke kan udøves hvis der "opfordres til eller foretages noget, der strider mod bestemmelser fastsat ved lov eller i medfør af

---

Committee, Article 18 of the ICCPR protects "theistic, non-theistic and atheistic beliefs, as well as the right not to profess any religion or belief" [...]. In other words, freedom of religion or belief covers the whole range of identity-shaping convictions and conviction-based practices, beyond traditional forms of monotheistic faith and worship. For Article 67 of the Constitution to remain in keeping with the meanwhile established understanding of European and international human rights law, it should be interpreted in a broad and inclusive way." <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/442/36/PDF/G1644236.pdf?OpenElement>

<sup>3</sup> I sit arbejde har udvalget haft som udgangspunkt, "at en fremtidig trossamfundslov så vidt muligt bør skabe gunstige rammer for andre trossamfund end folkekirken og disses mulighed for at udøve deres religion, uden dog at gå på kompromis med nationale og internationale menneskerettigheder" jf. betænkningen, s. 120.

lov". Formuleringen mangler imidlertid de betingelser for indgreb i religionsfriheden, der er forankret i blandt andet EMRK artikel 9. Bestemmelsen bør – for at sikre overensstemmelse med menneskerettighederne – udformes i overensstemmelse med ordlyden i EMRK artikel 9, stk. 2.

- Instituttet anbefaler, at ministeriet i et kommende lovforslag tager konkret stilling til menneskerettighederne i forhold til de enkelte bestemmelser i lovforslaget, herunder især i udformningen af udkastets § 3.

Instituttet bemærker endvidere, at der med en samlet lov om trossamfundene sker en betydelig ændring i retstilstanden.

- Instituttet anbefaler, at et kommende lovforslag indeholder en bestemmelse om, at loven undergives lovovervågning.

#### **ANERKENDELSE AF TROSSAMFUND**

For at opnå anerkendelse af et trossamfund skal trossamfundet i medfør af udkastets § 7, stk. 1, nr. 3 være "organiseret i overensstemmelse med principper om medlemsdemokrati og ligebehandling, herunder ligestilling mellem kønnene". Ifølge bemærkningerne til bestemmelse angår dette krav til organisationsform den "verdslige" del af trossamfundets virke. Forslaget er resultatet af en flertalsindstilling. Et mindretal af udvalget går imod denne bestemmelse.

Det er instituttets opfattelse, at den af flertallet foreslåede bestemmelse risikerer at blive uhensigtsmæssig og unødigt ekskluderende, og potentielt kan skabe udfordringer for allerede eksisterende anerkendte og godkendte trossamfund, for eksempel på grund af vanskeligheden ved at adskille verdslige og religiøse anliggender.

Instituttet bemærker i den forbindelse, at religionsfriheden som udgangspunkt tillader et trossamfund at have en styreform, der ikke lever op til moderne demokratiske principper.

For så vidt angår de krav, der stilles til ligestillingen finder instituttet, at der er behov for en redegørelse af gældende lovgivning om ligestilling og forskelsbehandling, som belyser rækkevidden af forpligtelserne for så vidt angår trossamfund. Til illustration kan det eksempelvis nævnes, at der kan gives dispensation, se f.eks. Ligebehandlingsnævnets afgørelse j.nr. 2014-6810-06223. En ny forpligtelse for trossamfundene på ligestillingsområdet kræver derfor en nøjere redegørelse.

Instituttet bemærker, at en formulering som tiltænkt af flertallet vil stille højere krav til trossamfundene, end hvad der gælder for almene foreninger og deres organisationsform.

Instituttet bemærker ligeledes, at regeringen heller ikke uden videre tilslutter sig flertalsindstillingen.<sup>4</sup>

- Instituttet anbefaler, at ministeriet i et kommende lovforslag lader bestemmelsen i § 7, stk. 1, nr. 3 udgå.

I øvrigt bemærker instituttet af hensyn til retssikkerheden, at det udtrykkeligt i udkastets § 26, stk. 3 bør fremgå, at fortegnelser over et trossamfunds myndige medlemmer alene kan kræves for vurderingen af, om betingelsen om medlemstal fortsat er opfyldt.

### **KRAV TIL VIELSESRIUALET**

I betingelserne for at opnå vielsesbemyndigelse har udvalget forslået, at der stilles visse krav til vielsesritualet i udkastets § 16, stk. 5, idet vielsesritualet blandt andet ikke må indeholde særlige betingelser, "som indeholder forskelsbehandling på grund af køn".

Instituttet bemærker, at vielsesritualet (i modsætning til den borgerlige virkning af vielsen) som udgangspunkt kan indeholde normer, der afviger fra gældende ret og samfundsnormer, for eksempel i forhold til seksuel orientering eller ligestilling mellem kønnene. De opstillede krav til vielsesritualet risikerer således at indskrænke religionsfriheden unødvendigt.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 31026/17.

Med venlig hilsen

Eva Maria Lassen

SENIORFORSKER

---

<sup>4</sup> Se Kirkeministeriets pressemeddelelse af 24. april 2017: "Siden 2013 har vi taget både medlemsdemokrati og ligestilling i betragtning, når vi har anerkendt nye trossamfund i Danmark. Men hvis vi stiller for hårde krav om medlemsdemokrati og ligestilling, risikerer vi at blive nødt til at tilbagekalde anerkendelsen af visse traditionelle, veletablerede trossamfund i Danmark. Det ønsker regeringen ikke, siger Mette Bock" <http://www.km.dk/aktuelt/singlevisning/news/ny-trossamfundslov-i-danmark-paa-vej/>